

کند اجراء نماید و آسایش آنها را بخواد این است که بنده پیشنهاد می کنم از طرف مجلس يك شرحی بدولت نوشته شود که آسایش آنها را بخواد و بتمام دولت متحد - المال بدهد .

مخصوصاً از دولت انگلستان آسایش آنها را بخواد که آنها را بجمال خود بگذارند غمخواری بس است دیگر بیش از این غمخواری لازم ندارند .

رئیس - آقای آقا سیدفاضل (اجازة)

آقا سیدفاضل - بلی مذاکرات باندازه کفایت شده است و بنده بطور اختصار عرض می کنم چون ما بین النهرین از يك منبع ارتضاع کرده و از يك پستان شیرخورده ایم البته باید از هیچگونه مساعدت وهم راهی مضایقه نکنیم و اینکه یکوقت آقا یان میگفتند ما از جامعه ملل نمی توانیم استفاده کنیم همین پیشنهاد خوبست و باید بنمایند کان جامعه بین الملل نوشته شود که مظالم انگلیس ها را نسبت باهالی بین النهرین یاد آوری نمایند که استقلال آنها محفوظ بماند بنده کمال تنفر و تالم و تصدم را حقیقتاً بانها بیت تکدر از این وضعیات جاریه انگلیسها اعلام میکنم .

رئیس - بالفعل عده کافی نیست . (مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملك
جلسه دویست و یازدهم
صورت مشروح مجلس
یوم شنبه بیست و نهم
جدی هزار و سیصد و یک
مطابق جمادی الثانی
هزار و سیصد و چهل و یک

مجلس دو ساعت قبل از ظهر برپاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید صورت جلسه یوم پنجشنبه بیست و هفتم جدی را آقای امیر ناصر قرائت نمودند .

رئیس - نسبت بصورت جلسه گویا ایرادی نیست ؟ دستور امروز لایحه امتیاز نطق است آقای کازرونی (اجازة)

آقا میرزا علی کازرونی - چون آقای رئیس الوزراء برای دادن توضیح در لایحه امتیاز نطق حاضر نیستند و راجع بامتیاز گل سرخ هم تا اندازه مذاکره شده است بهتر این است عجالاً لایحه امتیاز گل سرخ جزء دستور باشد

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازة)

سلیمان میرزا - بطوریکه در صورت مجلس خوانده شد و آقایان هم اطلاع دارند بنده در جلسه قبل تقاضا کردم که اوراق راجع بمراقع طبع شود و اغلب آقایان بلکه تمام آقایان هم گفتند صحیح است و

چون مطابق ترتیب و نظامنامه مجلس باید در این باب رأی گرفته شود اگر همان صحیح است که کافی است والا در این باب رأی گرفته شود چون من اوراق را بصاحبش رد کردم و بانها گفتم امروز بعد از خواندن صورت جلسه این مسئله را در مجلس یاد آور می شوم که تکلیف آن اوراق تا روز سه شنبه معین شود

حالا تقاضا می کنم اگر لازم است در این باب رأی گرفته شود که تکلیف آن اوراق معلوم شود

رئیس - گمان میکنم اگر این مطلب بماند برای بعد از تنفس مناسبتر باشد

شیخ الاسلام اصفهانی - يك پیشنهادی راجع بمنسوجات وطنی بنده تقدیم کرده بودم .

رئیس - بلی رسیده است بموقع قرائت می شود آقای سهام السلطان (اجازة)

سهام السلطان - در جلسه قبل هم مذاکره شد که لوايح مختلفی جزء دستور گذارده شود و بنده تقاضا کردم همان ترتیبی را که مجلس رأی داده است و برای دستور معین شده تغییر ندهیم و حالا هم عقیده بنده این است

مطابق همان رأی که داده شده چون امروز اختصاص بنفت دارد امتیاز نطق مطرح شود و لوايح مختلف در روز پنجشنبه که اختصاص بآن کار داده شده است مطرح شود .

رئیس - آقای شیخ رئیس (اجازة)

شیخ رئیس - عرایض بنده گفته شد رئیس - آقای دست غیب (اجازة)

دست غیب - عقیده من این است که لایحه منسوجات وطنی مقدم است زیرا راجع باقتصاد است گرچه مسئله نطق هم راجع باقتصاد است ولی

مسئله منسوجات از حیث اقتصاد اهمیتش زیاده تر است فرضاً رأی هم داده شده باشد که روز شنبه اختصاص بموضوع نطق داشته باشد با این حال هیچ منافات ندارد که يك نفر و كيل پیشنهاد کند که چیز دیگری جزء دستور شود و چون عقیده بنده این است که مسئله منسوجات از نقطه نظر اقتصاد مهتر است بهتر این است در این باب رأی گرفته شود .

رئیس - دو فقره پیشنهاد رسیده است یکی راجع باینکه لایحه گل سرخ جزء مقدم دستور شود

یکی هم راجع باینکه لایحه منسوجات در دستور مقدم باشد رأی میگیریم پیشنهاد اولی آقایانیکه تصویب میکنند لایحه گل سرخ جزء مقدم دستور شود قیام فرمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد رأی میگیریم باینکه راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بمنسوجات وطنی جزء مقدم دستور باشد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد لایحه امتیاز نطق از ماده شانزدهم مطرح است .

آقای سلیمان میرزا (اجازة)

سلیمان میرزا آقای زنجانی بر من مقدم هستند

رئیس - ایشان مقدم نیستند این اسامی در شانزدهم جدی ثبت شده است .

مدرس - خوب است ماده را بخوانند (ماده شانزدهم بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۱۶ صاحب امتیاز قبول میکند که با اتباع ایران مساعدت نماید که در مسائل مهندسی نطق تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز را فرا گیرند و همچنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهاییکه مهارت مخصوصی لازم ندارد اختصاصاً استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانیانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند و صاحب امتیاز لیاقت آنها را تشخیص بدهد بخدمت فنی بگمارد .

سلیمان میرزا - ماده شانزدهم فقط و فقط يك مسئله را متذکر می شود و آن اینست که با اتباع ایرانی مساعدت شده و در مسائل مهندسی نطق بانها تعلیمات داده شود یا اشخاص را که صاحب امتیاز تشخیص بدهد که صلاحیت و لیاقت دارند خدمات فنی را به آنها واگذار کند و در کار هائی هم که مهارت مخصوص لازم نیست اتباع ایرانی را اختصاصاً استخدام کند و در حقیقت مقصود از این ماده بعقیده ما این است که

اتباع ایرانی مشغول کار شوند و لسی متأسفانه عبارت این ماده واضح نوشته نشده است و مقصود ما را تأمین نمیکند تجربیات امتیاز نطق جنوب تقریباً این مسائل را برای ماروشن کرده است مخصوصاً چند نفر شکایتهائی کرده اند و مخصوصاً شکایتهایشان را تطبیق کرده اند بامواد امتیاز نطق جنوب و برای بنده فرستاده اند و کتابچه شکایات امروز من رسیده و نوشته اند که برخلاف امتیاز نطق جنوب چه تمعدیاتی نسبت باهالی میشود از جمله اظهار کرده اند که حتی عملیات نطق راهزاد نفر هزار نفر از خارج وارد میکنند و بنده این مطلب را بطور یقین نمیدانم و بخوبی میدانم و نوشته اند که اشخاصی که از خاک بختیاری انتخاب شده اند بخوبی میدانند و نوشته اند آقای صمصام السلطنه بخوبی از این موضوع مطلعند یکدفعه قریب هزار نفر عمله از خارجه وارد کرده و البته آقایانیکه در جنوب بوده ند بهتر از بنده اطلاع دارند و البته توضیح خواهند

فرمود و تمعدیاتی که کمیانی نسبت باهالی می کنند چون جزء مسائل متفرقه است انشاء الله روز پنجشنبه که مخصوص همین مسائل است عرض خواهم کرد بجهت ما باید در این ماده قید کنیم که عملیات حتماً باید ایرانی در این راه شاید برای اهالی مملکت تهیه کاری کرده باشیم و لا اقل کمیانی را باید ملتزم کنیم که تمام عملیات ایرانی باشند و الا اینکه در این ماده نوشته شده است که اگر کمیانی تشخیص داد که چند نفری که صلاحیت و لیاقت دارند خدمات فنی به آنها رجوع خواهد شد این ترتیب نمیشود زیرا ممکن است صاحب امتیاز تشخیص ندهد که کسی صلاحیت و لیاقت داشته باشد و بعقیده بنده باید صراحتاً نوشته شود که عملیات باید ایرانی باشند و اشخاصی هم که از نقطه لیاقت فنی استخدام میشوند ایرانیها مقدم باشند و بعد از آنکه این ماده را با این ترتیب که عرض کردم قبول کرد محتاج خواهیم شد که مواد دیگری اضافه کنیم که با عملیات بچه نوجوانان شود چنانچه آقای داور راجع بامتیاز کبریت سازی و یکی دو امتیاز داخلی دیگر راجع بوضع رفتار با عملیات پیشنهادهای بموقعی کرده و راجع بامتیاز نطق چون احتمال خطر و صدمه برای عملیات بیشتر از سایر امتیازها است باید حتماً این مسئله قید شود زیرا عمله ممکن است در موقع حفر چاه علیل یا پایش بشکند و از قراریکه بنده شنیده ام در جنوب نسبت به عملیات تفقدی نمیشود تا آنوقتیکه میتوانند کار کنند آنها را نگه میدارند همیکه علیل شدند یا از کار افتادند باید بر نوبت و بانها بیت فلاکت تلف میشوند و باید چند ماده راجع بتقلیل تکلیف عملیات اضافه شود و حالا داخل در صحبت های دیگری نمیشوم اگر آقایان موافقت فرمایند و تصویب فرمایند که آن ماده نوشته شود بنده آن مواد را پیشنهاد کنم .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازة)

حاج شیخ اسدالله - شاهزاده سلیمان میرزا نسبت باصل ماده گویا مخالف نبودند فقط فرمودند عبارت ناقص است و البته عبارت هم باید طوری نوشته شود که وافق بمقصود باشد این ماده ۳ مطلب را پیش بینی میکنند یکی آنکه عملیاتی که تخصص فنی لازم ندارند باید ایرانی باشند بکنفران نمایند گان نطق (باید) ندارد آقایان بهر نحو که صلاح میدانند عبارت را اصلاح کنند یکی دیگر آنکه يك عده از ایرانیها را برای مهندسی و تخصص در موضوع نطق تربیت کنند یکی هم آنکه اگر اشخاص ایرانی دارای تخصص و لیاقت فنی باشند کمیانی مکلف است آنها را بر سایرین مقدم بدارد و مقصود از این ماده این ۳ مطلب است و این ۳ مطلب بعقیده بنده خوب و نافع است و نسبت بعبارتش هیچ مباحثه نمیکند و البته اگر واضح تر نوشته شود که عبارات بیشتر وافق بمعنا باشند بهتر است

رئیس - آقای دست غیب (اجازة)

اینکه مواد نقط جنوب هم بهم بوده و چون صاحب امتیاز خود را محکوم نمیدانسته که این کار را بکند و باید یک کلمه نوشت که او را محکوم کند که بعد از انقضامدت یکمده متخصمی برای ما ترتیب نماید و در این زمینه هم پیشنهادی کردیم که این ماده را خوب شامل میشود ولی در این جا یک جمله دارد که باید عملیات ایرانی باشد و همچنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد اختصاصاً استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند و صاحب امتیاز لیاقت آنها را تشخیص بدهد بخدمت فنی بگمارد.

ولی هر کس را که ما پیشنهاد کردیم لایق است شاید بگویند لایق نیست هر کس را که گفتم قابل است میگویند خیر قابل قبول نیست وقوت ندارد کیست که بگوید قوت دارد برای اینکه متخصمی خودش مشخص خودش مدعی و مدعی علیه قاضی و حاکم خودش است

پس غرض ما این است که این ماده دو مقصود را بفهاند یکی این است که باید جملاً ایرانی باشد نه مثل نقط جنوب و آن کسی که امتیاز نقط جنوب را داده شاید روز اول این نظریات را داشته و چنین تصویری را نمی کرده که چینی بیاید و استخراج معدن بکند این چیز غریبی است ما ناچار باید کاری بکنیم که عملیات ایرانی باشد زیرا ما خودمان متخصمی نداریم و در این مدت باید یک متخصمی پیدا کنیم که بعد از انقضامدت پنجاه سال علاوه از اینکه باید محکوم باشد که عملیات ایرانی باشد یکمده متخصمی در این فن هم برای ما تربیت نماید این است که من در این موضوع پیشنهادی هم کرده ام و اگر آقایان تصویب نمایند تصور میکنم خوب طوری عبارت اصلاح شده باشد

پس غرض ما این است که این ماده دو مقصود را بفهاند یکی این است که باید جملاً ایرانی باشد نه مثل نقط جنوب و آن کسی که امتیاز نقط جنوب را داده شاید روز اول این نظریات را داشته و چنین تصویری را نمی کرده که چینی بیاید و استخراج معدن بکند این چیز غریبی است ما ناچار باید کاری بکنیم که عملیات ایرانی باشد زیرا ما خودمان متخصمی نداریم و در این مدت باید یک متخصمی پیدا کنیم که بعد از انقضامدت پنجاه سال علاوه از اینکه باید محکوم باشد که عملیات ایرانی باشد یکمده متخصمی در این فن هم برای ما تربیت نماید این است که من در این موضوع پیشنهادی هم کرده ام و اگر آقایان تصویب نمایند تصور میکنم خوب طوری عبارت اصلاح شده باشد

فرضاً هر کس را که ما گفتم لیاقت دارد صاحب امتیاز قبول نکند و گفت لایق نیست و بکار من نمیخورد ما چطور میتوانیم ثابت کنیم که لایق است آیا باید نوشتجات برای اثبات لیاقت آن اشخاص بیرون بیاوریم وقتی نتوانست کلام محکمه است که در این جا محکوم کند صاحب امتیاز را و به عقیده بنده باید کلمه نوشت که او را محکوم کند که بعد از سی یا چهل یا پنجاه سال دیگر ما در متخصمی داشته باشیم و بی نیاز باشیم عیناً این مسئله در نقط جنوب ذکر شده و آن هم بعد از بیست سال چون محکومیت ندارد یکنفر متخصمی و مهندسی برای ما که فائده داشته باشد ندارد چرا برای خاطر

خودتان را نوشتهاید آقای زنجانی (اجازه) (در محل نطق حاضر شدند) یکنفر از نمایندگان - دو مخالف متعاقب یکدیگر نمیتوانند حرف بزنند رئیس - دیگر موافقی نیست آقای سید یعقوب - بنده موافم و اجازه هم خواستام آقای شیخ ابراهیم زنجانی - مرخص میفرمائید عرایض خود را عرض کنم

رئیس - تأمل فرمائید که آقای آقا سید یعقوب صحبت کنند

اینکه مواد نقط جنوب هم بهم بوده و چون صاحب امتیاز خود را محکوم نمیدانسته که این کار را بکند و باید یک کلمه نوشت که او را محکوم کند که بعد از انقضامدت یکمده متخصمی برای ما ترتیب نماید و در این زمینه هم پیشنهادی کردیم که این ماده را خوب شامل میشود ولی در این جا یک جمله دارد که باید عملیات ایرانی باشد و همچنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد اختصاصاً استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند و صاحب امتیاز لیاقت آنها را تشخیص بدهد بخدمت فنی بگمارد.

آقا سید یعقوب - ایشان مذاکرات خودشان را بفرمائید بنده بعد از ایشان عرایض خود را عرض میکنم

زنجانی - حالا که مرخص فرمودند عرض میکنم زیاد هم طول نیدهیم • ما باید در این امتیاز هم استفاده هائی مادی و هم استفاده های معنوی بکنیم خصوصاً در جائی که هیچ مضرتی بصاحب امتیاز نداشته باشد بنده بنظرآم آمد که این ماده همان مقصود را میخواند به پروراند و لکن باصورتی واگذار کرده که بطور مساعدت و تلافی است که از طرف کمپانی میشود من لازم میدانم که این مسئله بصورت الزامی در آید این است که بنظرآم آمد که اولاً سه قسم مستخدم در این عمل خواهد بود یکی متخصمین فنی و مهندسی عالی که در این فن و در این عمل خواهد بود یکی تخصیص دارنده در ملکات ما نیست ناچار باید از خارج بیآورند در آن قسمت اگر استفاده کنیم و شرط کنیم که دولت بایستی ملزم میشد در نزد هر یک از این متخصمین یکنفر آدم قابل به فرستد و از او تعلیم بگیرد و کمپانی هم چنین شرطی را قبول کند که هم دولت ملزم بشود که یک نفر در زیر دست آن متخصمی بگمارد که عملیات او را درک کند و هم کمپانی ملزم میشد که تعلیم دهد این یکی و یکی هم در بعضی مسائل فنی اگر از ایرانی ها کسی باشد که بتواند امور نقشه کشی و مهندسی را عهده دار گردد و آنها مقدم باشند و از ابتداء آنها را بکار قبول کند سوم عملجاتی که کاری باشد که از عهده عملجات ایرانی بر آید شرط کنیم از غیر ایرانی کمپانی استخدام نماید و حتماً این کار متعلق به ایرانی ها باشد و هر گاه اشخاص ایرانی برای و مساوی شدند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده با فرمایشات آقای زنجانی هم را هم و معلوم است هر ایرانی علاقمند است که افراد ایرانی عالم بشوند ولی آقای دست غیب باید بدانند کمپانی در این جا وزارت معارف و صنایع نیست و کمسیون بقدری که بتوانند در این باب جدیت بکنند میکنند و شوق و میل مجلس باین خواهد بود بقدری که بتواند بتوانیم در این جا ایرانی را وارد کنیم و

دارای حق بشوند اما اینکه بگوئیم کمپانی تأسیس يك اداره فنی بکند و بسرای تعلیم يك مدرسه تشکیل بدهد گمان میکنم نتوانیم در این جا بگنجانیم مقصود از این ماده همان سه مسئله بود که آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند و همانطور هم که فرمودند شاید عبارت وافق نباشد و مراد آقای زنجانی هم همین است اما باز هم تکراراً عرض میکنم بکمپانی الزام نمود و میفرد در قانون ذکر کرد (جمعی اظهار کردند مذاکرات کافی است)

رئیس - مذاکرات کافی است ۱۲ فقره پیشنهاد است که قرائت میشود (بعضیون ذیل قرائت شد) بنده در ماده ۱۶ پیشنهاد میکنم پس از جمله فراگیرند بجای کلمه همچنین نوشته شود و نیز مکلف است الی آخر • محمد ولی

بنده پیشنهاد میکنم در این ماده ۱۶ نوشته شود و همچنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که از عهده آنها ساخته است در استخدام مقدم بنادار و نیز پیشنهاد میکنم لفظ (و صاحب امتیاز لیاقت آنها را تشخیص بدهد) حذف شود • محقق بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ به ترتیب ذیل اصلاح شود

عملجاتی که در کلیه تأسیسات راجعه باین امتیاز در ایران لازم است باید از اتباع دولت علیه باشد با استثنای اجزاء فنی مادام که از اتباع ایران عملجات فنی موجود نباشد همچنین صاحب امتیاز متعهد است که تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز بعمیلات ایرانی داده هر کدام بروز لیاقت دادند بخدمت فنی بگمارد • مساوات بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ به شرح ذیل اصلاح شود

۱ - بعد از صاحب امتیاز بجای قبول میکند کلمه تعهد نوشته شود

۲ - در آخر ماده (و صاحب امتیاز لیاقت آن ها را تشخیص بدهد) حذف شود • مع کازرونی

بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ این طور نوشته شود صاحب امتیاز اولاً متعهد است که تمام عملجاتی را که مهارت مخصوص لازم ندارد ایرانی حتماً باشد و ثانیاً متعهد است که بفاصله بیست سال وسائلی فراهم نماید که لاقلاً دولت از کل متخصمین فنی از قبیل مهندسی که برای عملیات مختلفه تمام مؤسسات کمپانی لازم خواهد بود ایرانی باشد

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ بطور ذیل اصلاح شود

باید ده نفر از اتباع ایران را در مسائل مهندسی راجع به عملیات استخراج نقط تعلیمات فنی داده آن مسائل را به آنها تعلیمات فنی و نیز صاحب امتیاز متعهد است که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت دارند در صورت تساوی شروط بر غیر ایرانی مقدم دارد • حسن الحسینی کاشانی

برابر تمی این بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ چنین نوشته شود کمپانی مکلف است که کلیه عملیات را که در عملیات امتیاز محتاج باشد باید غیر ایرانی استخدام نماید و اشخاصی که صلاحیت و لیاقت امورات فنی را از ایرانیان دارند و وزارت فوائد عامه و کمپانی تشخیص بدهند باید بخدمت فنی بگمارد و باید يك مدرسه بجهت تعلیمات فنی در یکی از مراکز ایالات خسه یا اربعه افتتاح نماید که ایرانیان امورات فنی را فراگیرند • سید فاضل کاشانی

بنده پیشنهاد میکنم ماده شانزدهم قانون امتیاز نقط چنین نوشته شود صاحب امتیاز متعهد است که برای عملیات امتیاز هر قدر از ایرانیان که میتوانند کار فنی و باغیر فنی را انجام دهند و مخصوصاً در کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد از غیر ایرانی اجیر نماید و در نزد هر یک از مهندسی و خبره های فنی که نظایر ایشان در ایران نیست و بکار گماشته یکنفر ایرانی که دولت معین میکند قبول نموده خبره مزبور بآن شخص بطور متعارف مسائل فنی را یاد بدهد و همینکه ایرانی خبره مساوی ایرانی را در کار مقدم دارد

بنده پیشنهاد میکنم که در مقدمه ماده ۱۶ نقط شمال اینطور نوشته شود صاحب امتیاز قبول میکند که هر چند نفری را که دولت برای عملیات فنی و مسائل مهندسی بکمپانی نقط معرفی می نماید پذیرفته و در تعلیم آنها ساعی باشد

رفعت الدوله آشتیانی این بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ قانون امتیاز چنین اصلاح شود

ماده ۱۶ - صاحب امتیاز متعهد میشود که با اتباع ایران مساعدت نماید که در مسائل مهندسی نقط تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز را فراگیرند و هم چنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد فقط استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند بخدمت فنی بگمارد

سلیمان محسن بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ این قسم نوشته شود صاحب امتیاز با بودن متخصمی فنی از مهندس ایرانی باید بکار

بگمارد و برای کارهای دیگر که مهارت مخصوص لازم ندارد با ایرانیان خواهد بود و نیز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت دارند در صورت تساوی شروط بر غیر ایرانی مقدم دارد • حسن الحسینی کاشانی حائری زاده پیشنهاد میکند ماده ۱۶ بعبارت ذیل نوشته شود:

بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم ماده شانزدهم قانون امتیاز نقط چنین نوشته شود صاحب امتیاز متعهد است که برای عملیات امتیاز هر قدر از ایرانیان که میتوانند کار فنی و باغیر فنی را انجام دهند و مخصوصاً در کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد از غیر ایرانی اجیر نماید و در نزد هر یک از مهندسی و خبره های فنی که نظایر ایشان در ایران نیست و بکار گماشته یکنفر ایرانی که دولت معین میکند قبول نموده خبره مزبور بآن شخص بطور متعارف مسائل فنی را یاد بدهد و همینکه ایرانی خبره مساوی ایرانی را در کار مقدم دارد

بنده پیشنهاد میکنم که در مقدمه ماده ۱۶ نقط شمال اینطور نوشته شود صاحب امتیاز قبول میکند که هر چند نفری را که دولت برای عملیات فنی و مسائل مهندسی بکمپانی نقط معرفی می نماید پذیرفته و در تعلیم آنها ساعی باشد

رفعت الدوله آشتیانی این بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ قانون امتیاز چنین اصلاح شود

ماده ۱۶ - صاحب امتیاز متعهد میشود که با اتباع ایران مساعدت نماید که در مسائل مهندسی نقط تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز را فراگیرند و هم چنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد فقط استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند بخدمت فنی بگمارد

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه) ارباب کیخسرو - در این ماده بنده تصور میکنم يك چیز لازم است قید شود و آن تعیین محل حکمیت است که در اینجا معین نشده و معین است موقعی مورد اختلاف واقع شود و از این جهت است که پیشنهاد کرده ام که تعیین محل تشخیص حکمیت با دولت خواهد بود عقیده من این است که این را ضمیمه و در آخر ماده اضافه شود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - در خصوص تعیین محل حکم البته باید واضح شود و اگر هم نوشته نشود شاید باعث اشکال شود ولی قسمی که آقای زنجانی فرمودند تصور میکنم در قسمت آخرش مخصوصاً تصریح دارد که متخصمی بتفسیر مواد نیست و آنجا می نویسد (در باب تفسیر هر یک از مواد امتیاز نامه و در باب حقوق طرفین و مسئولیتها) همان مطالب مجمل و موجب اختلاف در عمل است مقصود این است مراجعه میشود بحکم ولی در آن قسمتی که پیشنهاد میکنم در صورت عدم موفقیت رفع اختلاف مجدداً یکنفر حکم اینطرف و یکنفر آنطرف معین کنند که چهار نفر شوند باز هم ممکن است سبب اشکال شود زیرا ممکن است رأی حکما بتساوی باشد و بالاخره حکم مشترک لازم است و چیزی است که معمول باصول حکمیت است که اگر توافق نظری حکمین حاصل نشد حکم مشترک باید باشد که بالاخره رأی قاطع باشد

نصرت الدوله - مخبر کمسیون - در موضوع حکمیت اشکالی را که آقای زنجانی و سایر آقایان فرمودند تصور میکنم وارد باشد و در کمسیون هم این مسئله را تذکر دادم برای اینکه مکرر دیده ایم چه در ایران و چه در خارج ج که حکم ها از نقطه نظر لیاقت و لجاجت توافق در یک مسئله ثالث و مشترک میکنند آنوقت کار معوق می ماند و راه حلی هم ندارد برای اینکه طریقه راه حلی در امتیاز داده نشده این است که در اغلب امتیازات یا قراردادها یک مسئله مستلزم یک نوع حکمیت هائی است تعیین حکم ثالث را پیش بینی میکنند ولی رفع اشکال بطوریکه آقای زنجانی فرمودند نیست زیرا باز بقول آقای حاج شیخ اسدالله متلاسمتیم در یکی از پیشنهاداتی که کمپانی کرده بود گویا اینطور پیشنهاد کرده بود که در صورت اختلاف حکم ثالث را از رئیس دیوان محکمه قضاوت بین المللی بخواهند که او معین کند از آنجایی که دولت ایران عضو جامعه ملل است و از آنجایی که اعضای دیوان عالی بین المللی يك اشخاص بی غرضی و میرزی هستند حکم ثالث آنجا را معین کنند و این عقیده بنده وجه حلی است مثلاً مراجعه میکردند و میخواستند حکم معین کنند و چون دولت ایران اگر بخواهد

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم که در مقدمه ماده ۱۶ نقط شمال اینطور نوشته شود صاحب امتیاز قبول میکند که هر چند نفری را که دولت برای عملیات فنی و مسائل مهندسی بکمپانی نقط معرفی می نماید پذیرفته و در تعلیم آنها ساعی باشد

رفعت الدوله آشتیانی این بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ قانون امتیاز چنین اصلاح شود

ماده ۱۶ - صاحب امتیاز متعهد میشود که با اتباع ایران مساعدت نماید که در مسائل مهندسی نقط تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز را فراگیرند و هم چنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد فقط استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند بخدمت فنی بگمارد

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

این حکم ثالث را انتخاب کند مقابل قبول نخواهد کرد و اگر طرف مقابل بخواهد اثبات کند دولت ایران قبول نخواهد کرد و در اینکه تعیین حکم از محکمه قضاوت شد ولی بعضی از آقایان در کمسیون با این نظر موافقت نکردند و حالا هم کلاً بجهت یکمسیون بر می گردد باید همان نظر را اتخاذ کنند و یا طرز دیگری اگر بنظر آقایان رسید پیشنهاد فرمایند و در هر حال باید برای این ترتیب وجه حلی پیدا کرد والا در آیه دچار اشکال خواهیم شد و با آن پیشنهادی هم که آقای ارباب فرمودند کاملاً موافقم و البته تعیین محل با اختیار دولت ایران خواهد بود

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم که در مقدمه ماده ۱۶ نقط شمال اینطور نوشته شود صاحب امتیاز قبول میکند که هر چند نفری را که دولت برای عملیات فنی و مسائل مهندسی بکمپانی نقط معرفی می نماید پذیرفته و در تعلیم آنها ساعی باشد

رفعت الدوله آشتیانی این بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ قانون امتیاز چنین اصلاح شود

ماده ۱۶ - صاحب امتیاز متعهد میشود که با اتباع ایران مساعدت نماید که در مسائل مهندسی نقط تعلیمات فنی راجع به عملیات امتیاز را فراگیرند و هم چنین اتباع ایرانی را در عملیات برای کارهایی که مهارت مخصوصی لازم ندارد فقط استخدام نماید و صاحب امتیاز متعهد خواهد بود که ایرانی را که دارای صلاحیت و لیاقت باشند بخدمت فنی بگمارد

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ مستخدمین صاحب امتیاز باید ایرانی باشند اعم از کارگر و متخصمی فنی و مدیرها و اجزاء اداری و غیر هم فقط مشاغل و بستهایی که اشخاص لایق ایرانی جهت اداره کردن آن یافت نشود توسط خارجیا اداره میشود ولی خارجیا غیر دول همجوار باید باشند

بنده پیشنهاد میکنم که در مقدمه ماده ۱۶ نقط شمال اینطور نوشته شود صاحب امتیاز قبول میکند که هر چند نفری را که دولت برای عملیات فنی و مسائل مهندسی بکمپانی نقط معرفی می نماید پذیرفته و در تعلیم آنها ساعی باشد

رفعت الدوله آشتیانی این بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۱۶ قانون امتیاز چنین اصلاح شود

وحوادث فوق العاده دیگر که صاحب امتیاز را از اجرای کلیه تعهدات خود باز دارد معوق خواهند ماند و مدت بقای فرس مازور مدت امتیاز اضافه خواهد شد صاحب امتیاز باید وقوع حوادث فوق را در ظرف سی روز بوزارت فوائد عامه در طهران اطلاع دهد و دولت باید در مدت مناسبی نظریات خود را راجع بوجود وجود و حدوث چنین پیش آمدها بصاحب امتیاز اطلاع نماید و در صورتی که از طرف صاحب امتیاز مراتب مذکوره چنانچه در فوق ذکر شد بدولت ابلاغ نشود وجود فرس مازور تصدیق نخواهد شد در موقع بروز اختلاف نظر بین صاحب امتیاز و دولت راجع بوقوع مورد فرس مازور موضوع مختلف فیه بحکمته کی در ماده ۱۸ منظور است مراجع خواهد شد

رئیس - آقای شیخ ابراهیم زنجانی (اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - در این ماده هم بنظر بنده نقایصی میرسد شکی نیست هرگاه کسی تعهدی بکند و قراری بدهد در مواقعی که اجرای آن تعهدات خارج از حدود اختیارات او است مسئولیتی بر او وارد نیست

اینجا عبارت طوری نوشته شده که خوب نیست (تعهدات صاحب امتیاز در موارد فرس مازور و مواقع فوق العاده معوق خواهد ماند) این معوق ماندن باختیار او نیست زیرا در مواضعیکه حوادثی پیش بیاید قهراً معوق میماند مقصود این است اگر حوادث و عوارض فوق العاده پیش بیاید و عملیات معوق بماند اعتراضی بر او وارد نیست

علاوه براین در آخر ماده قبده شده اگر تا سی روز اطلاع نداد دیگر اظهار او تصدیق نخواهد شد البته مدتی را برای اطلاع باید قرارداد تا کمیانی بتواند اطلاع بدهد و دولت هم مجالی برای چاره داشته باشد ولی يك اشكال بزرگی که بنظر من رسید آن این است هرگاه مثلاً يك ماه یاسی روز گذشت و اطلاع نداد و بعد از يكماه و فرس مازور تا ششماه بعد هم ادامه داشت آیا دیگر حقش ازین رفته و دولت تصدیق نخواهد داد

در صورتیکه يكماه اول را شاید بغیال اینکه معظورش رفع شود اطلاع نداد و مسامحه کرده است و لکن وقتی اطلاع داده که هنوز مانع باقی است حالا میخواهیم به بیستم این مسامحه حق اورا بکلی ساقط می کند ؟

این مسئله بنظر من مورد اشکال است یکی دیگر اینکه مینویسد باید در موقع مناسب اطلاع بدهد این اسباب زحمت است زیرا موقع مناسب چه وقت است لذا هم باید برای اطلاع دادن کمیانی هم برای اینکه

دولت جواب بدهد مدت را معین کرد که دولت در ظرف آن مدت یا تصدیق میکند یا مسکوت میگذارد

اگر دولت جواب تصدیق داد مسلماً آن تعهدات مسئولیت نخواهد داشت و ساقط خواهد بود و آن مدت هم اضافه می شود اگر دولت سکوت کرد و در ظرف بیست روز جواب نداد باید آن سکوت را بمنزله تصدیق قرار دهند اما اگر دولت جواب رد داد و گفت فرس مازوری در کار نیست و از طرف کمیانی اظهار شد هست آنوقت مسئله حکمیت پیش خواهد آمد

بنده همه نواقص را در پیشنهاد خودم تذکر داده و رفع کرده ام ولی نا اینحال يك تقیصه را نتوانسته ام حل کنم هرگاه بیست یاسی روز گذشت و صاحب امتیاز اطلاع نداد و بعد اطلاع داد در صورتیکه آن مانع هنوز باقی است آیا نسبت ببعده هم حق او ساقط است

ز کرده است و اگر هم دوسه ماه گذشت و اطلاع نداد دولت باید ابتداء فرس مازور را از روزیکه کمیانی اطلاع داده است حساب کند و آن مدتی را که اطلاع ن داده است از درجه اعتبار ساقط خواهد بود این جا ابتداء مدت فرس مازور را معین میکنند و پیش بینی میکنند ولی انتهای مدت را تذکر نمی دهد وقتی که دولت تصدیق فرس مازور است باید همیشه آخر مدت این فرس مازور کی خواهد بود

آیا دولت باید تشخیص بدهد و یا کمیانی باید به دولت اطلاع بدهد یا از طرف دولت باید رفع فرس مازور بکمیانی اخطار شود یا بالاخره کمیانی در اطلاع از او است این است که به عقیده بنده خوب است تذکر داده شود که پس از رفع فرس مازور دولت باید بکمیانی اخطار کند که دیگر از امروز به بعد فرس مازور وجود نخواهد بود

حاج شیخ اسدالله - يك تهنهاتى كميانى در مقابل دولت دارد و يك حقى براى امتداد مدت كميانى معين شده البته در مواقع عارى كميانى بايد به وظايف خودش عمل كند و اگر راجع بحرفچاه ياساير تهنهات خود مسامحه بكنند دولت بايد درصدد تهنهات و تذكرو برآمده اذامه عمليات را از اوقاتضا كند ولى در موقع فرس مازور كميانى بايد به دولت اطلاع بدهد حالا اگر پنج ماه ششماه يا يكسال گذشت و كميانى اطلاع نداد اگر چه قهراً كميانى بواسطه فرس مازور نتوانسته است عمليات خود را تعقيب كندولى بعد از آنكه معظور مرتفع شد بايد جبران كند مثلا اگر يك چاه قرار بوده حفر كند بايد جبران كرده و دو چاه حفر كند و اگر اطلاع به دولت ندهد مدت امتياز او اضافه نخواهد شد زير! خودش مسامحه كرده است و اگر هم دوسه ماه گذشت و اطلاع نداد دولت بايد ابتداء فرس مازور را از روزيكه كميانى اطلاع داده است حساب كند و آن مدتى را كه اطلاع ن داده است از درجه اعتبار ساقط خواهد بود اين جا ابتداء مدت فرس مازور را معين ميكنند و پيش بينى ميكنند ولى انتهاي مدت را تذكر نمى دهد وقتى كه دولت تصديق فرس مازور است بايد هميشه آخر مدت اين فرس مازور كى خواهد بود

آيا دولت بايد تشخيص بدهد و يا كميانى بايد به دولت اطلاع بدهد يا از طرف دولت بايد رفع فرس مازور بکمیانی اخطار شود یا بالاخره کمیانی در اطلاع از او است این است که به عقیده بنده خوب است تذکر داده شود که پس از رفع فرس مازور دولت باید بکمیانی اخطار کند که دیگر از امروز به بعد فرس مازور وجود نخواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - اگر آقای زنجانی در این ماده توجه بفرمایند ملاحظه خواهند فرمود که عبارت حاکی از این است که در موقع فرس مازور صاحب امتیاز باید بدولت اطلاع بدهد و البته چون در زمان فرس مازور نتوانسته است عملیات و اقداماتی بکند لذا باید بر مدت امتیاز او افزوده شود حالا اگر آمد و بدولت اطلاع نداد خودش حق خودش را از بین برده است مقصود این است اگر در مدت فرس مازور کمیانی نتوانست عملیات خود را بجا آورد بجبران این مدت مدتی بر امتیاز او افزوده شود بنابراین کمیانی باید از این حق خود در ظرف سی روز استفاده برده و بدولت مراتب را اطلاع بدهد و در صورت صحت وزارت فوائد عامه هم مانع را تصدیق کند حالا اگر کمیانی در ظرف مدت مقرر اطلاع نداد خودش حق خودش را تسبیح کرده و دخلی بماند

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - مسئله فرس مازور یعنی اجبار که مانع از جریان کار باشد این نه تقصیر ما است و نه تقصیر طرف بنابراین نه ما باید جریمه بدهیم نه طرف در این صورت چرا ما باید بر مدت امتیاز بیفزاییم زیرا که مناسب تعویق کار آنها نشده ایم بلکه اگر ما سبب میشدیم میبایستی جریمه بدهیم اگر چه چنانچه آقای شیخ اسدالله و سایر آقایان فرمودند آنها سبب شدند باید خودشان از عهده برآیند ولی مسئله اجباری خودشان از عهده بی المللی و غیره چون در اختیار ما نیست لذا بنده با اضافه کردن مدت امتیاز مخالفم زیرا اینها مطالبی است که فوق العاده پیش می آید و تقصیری بر ما وارد نخواهد بود ما که این امتیاز را تصویب میکنیم برای این است که خیال میکنیم بر منفعت ما است آن کسی هم که باین شرایط خواستار این امتیاز است تصور میکند بر

نفع او است پس در موقع اجبار و فرس مازور ضرر مشترك الورد است و بطرفین خسارت وارد آمده و علاوه ما هم در این امتیاز شرط کردیم که پس از انقضاء مدت اگر کمیانی با ما بغوی رفتار کرده باشد باز او حق تقدم خواهد داشت بنابراین دیگر این اضافه مدت امتیاز معنی ندارد و در سایر امتیازات هم بنده ندیده ام این شرط را ضمیمه کرده باشند و در امتیاز نطق جنوب که بنده مطالعه کرده ام در خصوص فرس مازور چنین ماده ندیده ام همچنین در قرارداد چک و اسلار مدتی را برای فرس مازور اضافه نکرده اند فصل ۲۳ را میخوانم ملاحظه بفرمایند فصل ۲۳ - فرس مازور چنانچه از نقطه نظر فرس مازور یا دلایل دیگری که تصدیق یکی از دو طرف نباشد وضعیات مانع اجرای کامل شرایط این قرارداد شود تمدتی که فرس مازور بقوه خود باقی است ایرادی به طرفین نخواهد بود و تا رفع مانع مزبور عملیات کمیانی معوق خواهد ماند

بنده تصور میکنم این مسئله بصرفه هر دو طرف است و لی از دید مدت بر منفعت ما نخواهد بود بدیهی است اگر پس از گذشتن مدت امتیاز طرفین از یکدیگر راضی بودند ممکن است مجدداً امتیاز را تجدید کنند پس هر چه مدت کمتر باشد بعقیده من بهتر است و اینکه بنده پنج سال را برای مدت امتیاز زیاد میدانم دیگر هیچ چه مناسب میدانم که يك مدتی را هم بر آن اضافه کنند و باین جهت بنده با این اضافه مدت بکلی مخالفم

جمعی گفتند مذاکرات کافی است **رئیس** - رأی میکنیم آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند (جمعی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی است پیشنهادات قرائت میشود (بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم ماده هجدهم قانون امتیاز چنین نوشته شود : هر موقع که صاحب امتیاز بواسطه حوادث فوق العاده فرس مازور مانند جنگ و اغتشاش و نظایر آنها از اجراء کلیه تعهدات و عملیات امتیاز بازمانده در ظرف بیست روز به دولت ایران در طهران اطلاع داده و دولت فرس مازور را تصدیق نموده یا در ظرف بیست روز پس از اطلاع نظریات خود را بصاحب امتیاز ابلاغ نموده مسئولیتی بر صاحب امتیاز نخواهد بود و بقدر مدت بقاء مانع بر مدت امتیاز افزوده خواهد شد و اگر صاحب امتیاز در مدت مزبور بدولت اطلاع ن داده و جسد فرس مازور تصدیق نخواهد شد و اگر صاحب امتیاز در ظرف بیست روز پس از اطلاع مازور را در ظرف بیست روز پس از اطلاع رد کرده و باین واسطه اختلاف حاصل شد بحکمیتی که در ماده ۱۷ ذکر شد اجبار

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - آن روز هم که مذاکره شد طبع شود مقصود این نبود که وقت مجلس تلف می شود مقصود این است که اگر در اینجا خوانده شود شاید جراید نتوانند درست طبع کنند خود مجلس هم که روزنامه ندارد اینکه گفته شد مرتباً طبع شود حالا هم اگر رأی بدهیم تصور میکنم این طور نباشد که حتماً همه چاپ بشود بهتر این است با اختیار خود آقای سلیمان میرزا باشد که هر قدرش را صلاح می دانند طبع نماند

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - اگر این نظری را

رئیس - پیشنهاد شاهزاده سلیمان میرزا (بمضمون فوق قرائت شد)

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - در این پیشنهاد دو قسمت را مجبور هستم از حضرت والا توضیح بخوام اولاً اینجا که اسم از اداره مباشرت آورده آیا مقصودش نظر اعتباری بوده است که هر چه خرج می شود اعتبار آن از محل خاصی داده شود یا غیر از اینست اگر این طور است گمان میکنم تشخیص آن لازم باشد.

و یکی هم باید تشخیص بدهند که چقدر طبع شود خوب است مقصود را توضیح بدهند تا مطلب درست روشن شود.

رئیس - آقای آقا سید فاضل (اجازه)

آقا سید فاضل - این اوراق را گویا آقای میرزا محمد رضا آیت الله زاده داده اند و غیر از اینها اوراق دیگری هم هست و عقیده بنده این است که آن اوراق راهم بخوانند تمام اوراق که تکمیل شد بیک مرتبه طبع برسند

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده از آقای آقا سید فاضل تعجب میکنم که بی جهت اسم اشخاص را می آورند این اوراق را آقای آقا میرزا محمد رضا آیت الله زاده بن نداده اند علاوه ما چکار باشخاص داریم این اوراقی است راجع بیک قسمت از ممالک اسلامی که این طور دچار فشار هستند و چون عقاید همه ما اینست که این عملیات منتشر شود.

لذا بنده پیشنهاد کرده ام این اوراق هزارا برسانند که منتشر شود و همه بخوانند و چون برای این مطلب يك بودجه تحمیل می شود يك اجازه لازم است.

لذا پیشنهاد کردم که اجازه داده شود و البته آقای ارباب کیخسرو بودجه آن را پیشنهاد خواهند کرد.

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - آن روز هم که مذاکره شد طبع شود مقصود این نبود که وقت مجلس تلف می شود مقصود این است که اگر در اینجا خوانده شود شاید جراید نتوانند درست طبع کنند خود مجلس هم که روزنامه ندارد اینکه گفته شد مرتباً طبع شود حالا هم اگر رأی بدهیم تصور میکنم این طور نباشد که حتماً همه چاپ بشود بهتر این است با اختیار خود آقای سلیمان میرزا باشد که هر قدرش را صلاح می دانند طبع نماند

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - اگر این نظری را

رئیس - پیشنهاد شاهزاده سلیمان میرزا (بمضمون فوق قرائت شد)

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - در این پیشنهاد دو قسمت را مجبور هستم از حضرت والا توضیح بخوام اولاً اینجا که اسم از اداره مباشرت آورده آیا مقصودش نظر اعتباری بوده است که هر چه خرج می شود اعتبار آن از محل خاصی داده شود یا غیر از اینست اگر این طور است گمان میکنم تشخیص آن لازم باشد.

و یکی هم باید تشخیص بدهند که چقدر طبع شود خوب است مقصود را توضیح بدهند تا مطلب درست روشن شود.

رئیس - آقای آقا سید فاضل (اجازه)

آقا سید فاضل - این اوراق را گویا آقای میرزا محمد رضا آیت الله زاده داده اند و غیر از اینها اوراق دیگری هم هست و عقیده بنده این است که آن اوراق راهم بخوانند تمام اوراق که تکمیل شد بیک مرتبه طبع برسند

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده از آقای آقا سید فاضل تعجب میکنم که بی جهت اسم اشخاص را می آورند این اوراق را آقای آقا میرزا محمد رضا آیت الله زاده بن نداده اند علاوه ما چکار باشخاص داریم این اوراقی است راجع بیک قسمت از ممالک اسلامی که این طور دچار فشار هستند و چون عقاید همه ما اینست که این عملیات منتشر شود.

لذا بنده پیشنهاد کرده ام این اوراق هزارا برسانند که منتشر شود و همه بخوانند و چون برای این مطلب يك بودجه تحمیل می شود يك اجازه لازم است.

لذا پیشنهاد کردم که اجازه داده شود و البته آقای ارباب کیخسرو بودجه آن را پیشنهاد خواهند کرد.

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - آن روز هم که مذاکره شد طبع شود مقصود این نبود که وقت مجلس تلف می شود مقصود این است که اگر در اینجا خوانده شود شاید جراید نتوانند درست طبع کنند خود مجلس هم که روزنامه ندارد اینکه گفته شد مرتباً طبع شود حالا هم اگر رأی بدهیم تصور میکنم این طور نباشد که حتماً همه چاپ بشود بهتر این است با اختیار خود آقای سلیمان میرزا باشد که هر قدرش را صلاح می دانند طبع نماند

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - اگر این نظری را

که آقای تدین فرمودند تعقیب شود عرضی ندارم برای اینکه تمام تکالیفش معین خواهد شد.

ولی اگر آن تکلیفی را که آقای سلیمان میرزا فرمودند که بنظریه هیئت رئیسه و اداره مباشرت باشد این چیزی نیست که تشخیص آن با اداره مباشرت باشد و يك پیشنهاد جدیدی است و لازم است در مجلس تشخیص داده شود.

رئیس - آقای دستغیب (اجازه)

دستغیب - اگر از اول رأی گرفته بودیم این اختلافات پیش نمآید يك تکفیر از آقایان نمایندگان مخالف این نیستند که این لوائح طبع وبهمه داده شود بنده هم موافقم که این لوائح یا بنده جلد طبع شود و علاوه بر کلاه سایرین هم داده شود و خرج آن هم چندان تفاوتی ندارد وقتی که تحت طبع آمد و مخارج طبع معلوم شد يك کاغذی اضافه میشود و اما اینکه آقای تدین فرمودند تحمیل بر ملت نشود و تحمیل بر و کلا بشود بنده بعقیده خودم عرض کنم که بهتر از این تحمیلی بر ملت نیست زیرا این يك خدمت و کمکی است ب مقام اسلامیت که ما خودمان هم شریک با آنها هستیم و عقیده بنده این است که برای این مطلب این همه مذاکرات لازم نیست و باید رأی گرفته شود.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده در اینجا فقط قطع کنم .

رئیس - بفرمائید

تدین - بنده همانطور که عرض کردم ما با ملت هیچ فرقی نداریم و علاوه ما نمایندگان ملت هستیم و در این قسمت عرض میکنم اگر ما بخواهیم از نظر بودجه طبع کنیم تحمیل است و موافقی که ما متمسک هستیم از اینکه خودمان طبع و توزیع کنیم هیچ ازومی ندارد بودجه ملت تحمیل شود و اگر آقایان ملاحظه میکنند بنده شخصاً تقبل میکنم که پانصد جلدش طبع شود مخارجش را هم خودم بدهم.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده در اینجا فقط قطع کنم این اوراق را مقصود داشتم و این مطلبی را که آقای تدین فرمودند البته هر کس هر چه دارد برای ملت است بنابراین مطلبی را که آقای تدین فرمودند بنده و سایر امضاء کنندگان هم قبول داریم که یکسره رأی داده شود و مخارجی هم بودجه مملکت تحمیل نشود .

پیشنهاد آقای تدین قرائت شد پیشنهاد میکنم که يك کمیسیون شش نفری در شعب انتخاب شده و در خصوص طبع و مقدار مطبوع و سایر ترتیبات تصمیم فاعلی

ارباب کیخسرو - اگر این نظری را

اتخاذ شده و بوقوع اجراء گذارند

رئیس - رأی میکنیم پیشنهاد آقای تدین برای آقايانی كه تصویب می کنند قیام فرمایند .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . موضوع مذاکرات فردا بودجه وزارت خارجه است

آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - چندی قبل در موقعیکه قانون معززی شور اولش در مجلس بود يك تلگرافی اصناف یزد کرده بودند که آیا در این قانون پیش بینی شده است که از تعزیمات امروزه که در مالکات صنفی میکنند باخیر بنده جواب دادم که این مطلب مربوط قانون معززی نیست در مجلس مطرح است خودتان مستقیماً با دولت مذاکره کنید و چند فقره استنصادهای در این موضوع کرده بودند و نمایندگان دولت مثل معارف و عدلیه و بعضی معاریف دیگر هم نوشته بودند و خود ما هم باید - تصدیق کنیم در قدیم صنف تفنگ سازش شمشیر ساز بوده ولی امروز موضوع ندارد مگر اینکه شمشیر و تفنگی ببرند تعمیر کنند و فعلاً یکی دوتفر از آن اصناف بیشتر باقی مانده یا صنف کفاشی که قبل از اینکه کفش ادریائی در این مملکت مصرف بشود - مالیاتی برای آنها وضع کرده بودند و حالا موضوع ندارد و این مالیاتها که از این اصناف گرفته میشود لازم به تجدید نظر است چون اطلاع از ترتیبات نداشتند استنصادات را بدون اینکه شرحی ضمیمه کرده باشند - جوف یا کت گذاشته فرستاده بودند من هم فرستاده بدفتر مجلس از طرف مجلس به من نوشته اند چون حضرات عرضه مستقیماً عرض نکردند خوب است خود شما مستقیماً در مجلس این مطالب را اظهار کنید من چون می بینم آنها اشخاصی بودند که معلوماتی نداشتند که از چه راهی وارد شوند بنده از طرف آنها از مقام مقدس ریاست تقاضا میکنم که نوشته شود تجدید نظری در مالیات صنفی مخصوصاً این چند صنفی که استنصادی که کاشف بر مظلومیشان است بمقام مجلس تقدیم کرده اند و يك اصولی که ظلم نباشد اتخاذ کنند و چون خود من مایوس بودم که **رئیس** - آقای نصرت الدوله (اجازه) نصرت الدوله - بنده خواستم تقاضا کنم امر بفرمایند برای دستور فردا بودجه وزارت عدلیه مقدم بر بودجه وزارت خارجه باشد چون مدتی است يك ماده آن بکمیسیون مراجعه شده که اصلاح شود تا بجا رآی - کتبی گرفته شود آن ماده را بنده حاضر

ارباب کیخسرو - اگر این نظری را

هستم برای فردا حاضر کنم اگر آقایان موافقتند قبلا بودجه عدلیه باشد
رئیس - بودجه وزارت خارجه رأی داده شده چون بودجه عدلیه فقط يك ماده مانده است ممکن است اول بودجه عدلیه مطرح شود پس از آن بودجه خارجه

رئیس - آقای آقا میرزا ابراهیم قمی (اجازه)

آقا میرزا ابراهیم قمی - بنده معتقدم که پس از يك ماده بودجه عدلیه لایحه گل سرخ جزء دستور شور چون بودجه جمع است اگر تأخیر شود يك ضرری متوجه دولت خواهد شد بهتر این است که او مقدم شود رئیس - عده برای رأی گرفتن کافی نیست جلسه ختم میشود
مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد.

رئیس مجلس مؤتمن الملك

جلسه دویست و دو اوده

صورت مشروح مجلس

یوم یکشنبه اول دلو

هزار و سیصد و يك مطابق

سوم شهر جمادی الثانی

هزار و سیصد و چهل و يك

(مجلس دو ساعت قبل از ظهر

بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید)

(صورت مجلس یوم سه شنبه

۲۹ جدی را آقای امیر ناصر

قرائت نمودند)

رئیس - آقای آقاسید یعقوب

(اجازه)

آقاسید یعقوب - این طوریکه

بنده شنیدم کجا نوشته بودند صورت مجلس

اول دلو - اشتباه کرده اند اول دلو امروز

است .

امیر ناصر - درست نوشته شده شما

حواستان را جمع کنید

رئیس - آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - بنده راجع بشکایت

اصناف عرض واستدعا کردم که شرحی به

دولت نوشته شود که در موضوع مالیات صنفی

که يك تعمیل بی جایی است مردم را خلاص

نمایند و این استدعای بنده نوشته نشده

است .

رئیس - بودجه وزارت خارجه مطرح

است

نصرت الدوله - بنده تقاضا می

کنم که يك نفر دیگر از همکاران محترم

کمیسیون بودجه امروز بجای مخبر از بودجه

وزارت خارجه دفاع کنند چون خود بنده

با بودجه وزارت خارجه مخالف هستم و در

ضمن شور در کلیات علت مخالفتم را عرض

خواهم کرد

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی

(اجازه)